

PROVIDUS ierosinājumi turpmākam darbam ar Satversmes preambulu

Apspriešana par Satversmes preambulas izstrādes procesu notika sabiedriskās politikas diskusiju platformā [Mūsu valsts](#) no 2013.gada 21.oktobra līdz 8.novembrim. Tās rezultātu [apkopojumu](#) 2013.gada novembrī PROVIDUS iesniedza Saeimai:

- Sabiedriskajā apspriešanā **lielāko atbalstu** saņēma ierosinājums preambulas izstrādē iesaistīt Latvijas spožākos prātus - politiķus, akadēmiķus un citus ekspertus, kuru diskusiju iznākumā taptu kompromisa priekšlikumi. Tādējādi varētu nodrošināt kvalitatīvu pamatlikuma ievada pieņemšanas rezultātu, kas ir plaši atzīts ekspertu vidē. Taču šāds risinājums var prasīt ieguldīt daudz laiku, un tas negarantē preambulas leģitimitāti plašākā sabiedrībā, ko var veicināt arī šaubas par ekspertu atlases procedūru – kas un pēc kādiem kritērijiem noteiks diskusiju dalībniekus.
- **Vismazāko balsu skaitu** sabiedriskajā apspriedē ieguva priekšlikums Satversmes preambulas izstrādi un apstiprināšanu atstāt tikai Saeimas ziņā, mudinot iedzīvotājus vērsties pie deputātiem ar saviem ierosinājumiem tikšanās vai vēstuļu formā. Tādējādi varētu nodrošināt ātru Satversmes preambulas pieņemšanas procesu, taču ir apšaubāms, vai šāds preambulas izstrādes process vedīs pie kvalitatīva un leģitīma rezultāta.

Izvērtējot sabiedriskajā apspriešanā iesūtītos priekšlikumus, kā arī vadoties no PROVIDUS pieredzes organizējot klātienē apspriedes par sarežģītiem jautājumiem (piemēram, 2009.gada Eiropas pilsoņu debates¹, 2011.gada debates par integrāciju²), **aicinām nodrošināt kvalitatīvu sabiedrības līdzdalību Satversmes preambulas izstrādes procesā, nevis atstāt iedzīvotājiem pasīvu lomu pieņemt valdošās elites izstrādāto tekstu.**

Bažas rada valdības koalīcijas sadarbības līgumā iekļautais - apņemšanās pirms Satversmes preambulas pieņemšanas rīkot „plašus sabiedriskos forumus, skaidrojot Latvijas iedzīvotājiem preambulas pieņemšanas nepieciešamību un tās saturu” (sadarbības līguma pielikuma 2.punkts).

- **Solījums tikai informēt sabiedrību par preambulas nepieciešamību un tās saturu, nevis ļaut piedalīties un to veidot.**
- **Apņemšanās savas ieceres skaidrot sabiedriskos forumos draud banalizēt šādu forumu lomu, padarot tos par „ķeksīša” līdzdalības vai sabiedrisko attiecību pasākumiem, nevis veidu, kā viedokļu daudzveidībā meklēt kompromisus un nonākt pie kvalitatīva rezultāta.**

IEROSINĀM:

- 1) **Satversmes preambulai pamatā liekamo vērtību saraksta definēšanā izmantot tā sauktās deliberatīvās apspriedes formas, kad uz īpašām sanāksmēm tiek sasaukti pēc statistiskās nejaušās atlases principiem ielūgti Latvijas sabiedrības pārstāvji, kuriem ir uzdevums moderētās diskusijās, ar ekspertu un politiķu iesaisti, vienoties par svarīgākajiem jautājumiem.** Tas varētu būt kompromiss starp divām galējībām – vienošanos par Latvijas mērķiem un konstitucionālajām pamatvērtībām panākt tikai elites līmenī, un izvirzīt nereālistisku mērķi preambulas izstrādē iesaistīt katru Latvijas iedzīvotāju. PROVIDUS pieredze, organizējot vairākas šādas apspriedes, liecina, ka „vidējo cilvēku” kopdarbībā

¹ Eiropas pilsoņu debates 2009.gads. [Zinājums par debašu norisi Latvijā](#), PROVIDUS mājas lapa, 2009.gada marts.

² Pilsoņu debates par integrāciju. [Zinājums par debašu norisi](#), PROVIDUS mājas lapa, 2011.gada 27.februārī.

radītie priekšlikumi var būt ļoti kvalitatīvi. Šādu metodi savas jaunās konstitūcijas projekta pamatā esošo vērtību definēšanai sekmīgi ir izmantojusi Islande. Arī Igaunija šogad organizēja šādu apspriedi³, kas bija viens no elementiem plašai sabiedriskai ideju vākšanai par to, kas maināms partiju finansēšanas regulējumā, kā panākt pārvaldes depoliticizāciju un kā risināt citus Igaunijas demokrātijai sasāpējušos jautājumus.

- 2) **Darbu pie preambulas organizēt tematiski, diskutējot un cenšoties atrast kopsaucējus par atsevišķiem lielajiem jautājumiem, piemēram, kādi vēstures notikumi, kādas vērtības īpaši izceļamas preambulā, kā definēt Latvijas nāciju, kādi ir pilsoņa pienākumi un Latvijas valsts mērķi.** Tematiskajās apspriedēs varētu pieaicināt arī labākos attiecīgo jomu speciālistus, kā arī piedāvāt sabiedrībai par katru no tēmām sūtīt savus ierosinājumus un pārdomas, piemēram, internetā, tādējādi ļaujot diskusijās iesaistīties Latvijas piederīgajiem neatkarīgi no viņu dzīves vietas.
- 3) **Dot Latvijas pilsoņiem iespēju, veicot savu izvēli 2014.gada Saeimas vēlēšanās, piešķirt politiskajām partijām mandātu lemt par Satversmes preambulas izstrādes procesu, jo tas nav tikai juridisks jautājums, bet arī nosaka procesa un rezultāta leģitimitāti.** Tas vismaz daļēji atrisinātu problēmu, ka 2011.gada ārkārtas vēlēšanās vēlētājiem nebija iespējas izvērtēt partiju piedāvājumus Latvijas konstitūcijai tik potenciāli nozīmīgos jautājumos. Turklāt, ja politiskās partijas vispirms piedāvātu vēlētājiem savu redzējumu par leģitīmu Satversmes preambulas izstrādes procesu, diskusijas par Satversmes preambulā iekļaujamajiem elementiem tiktu atliktas pēc vēlēšanām, dodot iespēju tos apspriest mazāk sakaitētā atmosfērā.

Ierosinājumi sagatavoti projekta „PROVIDUS – valsts partneris politikas plānošanas un veidošanas procesā” ietvaros. Projektu finansiāli atbalsta Islande, Lihtenšteina un Norvēģija NVO darbības atbalsta programmas ietvaros. NVO darbības atbalsta programma tiek finansēta ar Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Latvijas valsts finansiālu atbalstu.

www.sif.lv
www.eeagrants.org
www.eeagrants.lv

³ „Igaunijas Rahvakogu: ko mācīties no šī eksperimenta?” intervija ar Rahvakogu.ee organizatoru [Olari Koppelu](http://Olari.Koppelu) (Igaunijas Sadarbības Asambleja), 2013.gada 21.augusts, sabiedriskās politikas portāls Politika.lv.